

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN PROBLEMS OF
SCIENCE, EDUCATION
AND SOCIETY**



**PROCEEDINGS OF IV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 19-21, 2023**

**KYIV
2023**

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Задніпряна-Корінна Мар'яна Юрїївна

к.ю.н., доцент

Національний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

Вступ./ Introductions. На сьогоднішній день в сфері інтелектуальної власності є досить велика кількість дискусійних питань, що пов'язані з питанням захисту прав. Вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності за участю спеціалістів дає змогу використовувати всі перспективні варіанти дій, щоб вийти із ситуації з найменшими втратами та з можливою вигодою. Дане питання є актуальним і потребує детального розгляду.

Ціль роботи./ Aim. У сфері бізнесу важливе значення відіграють так звані нематеріальні активи, а це - об'єкти інтелектуальної власності. Порушення прав інтелектуальної власності у багатьох державах є дуже тривожним сигналом протиріч, що назрівають між економічними реаліями і правовими інститутами, які різні держави намагаються використовувати для юридичного впливу на суспільні відносини, пов'язані з набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності. Однак, високим рівнем порушень прав інтелектуальної власності відрізняються не лише країни, що розвиваються, але й економічно розвинуті країни, в яких законодавство спрямоване на досягнення високих стандартів правової охорони результатів інтелектуальної діяльності. В першу чергу, це стосується нових високотехнологічних сфер. В останні роки набуває все більшого поширення позасудове врегулювання правових спорів у тих випадках, коли спір стосується міжнародних аспектів. Така ситуація часто має місце при спорах стосовно прав інтелектуальної власності.

Правозахисник з інтелектуальної власності повинен володіти знаннями як сфери національного законодавства, так і міжнародного права. Конфлікти

можуть виникати щодо договорів на розпорядження об'єктами інтелектуальної власності (ліцензійні договори й договори про відчуження прав), авторства, спільного створення та використання об'єктів інтелектуальної власності, бездоговірного використання об'єктів інтелектуальної власності.

Вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності за участю спеціалістів дає змогу використовувати всі перспективні варіанти дій, щоб вийти із ситуації з найменшими втратами та з можливою вигодою. Перелік питань, з якими працює фахівець цієї спеціалізації, доволі широкий. Це можуть бути оскарження рішень Укрпатенту щодо реєстрації об'єктів інтелектуальної власності, вирішення конфліктів, пов'язаних з порушенням виключного права на торговельну марку, а також визнання певних ситуацій недобросовісною конкуренцією. Правозахисник з інтелектуальної власності повинен володіти знаннями як сфери національного законодавства, так і міжнародного права. Конфлікти можуть виникати щодо договорів на розпорядження об'єктами інтелектуальної власності (ліцензійні договори й договори про відчуження прав), авторства, спільного створення та використання об'єктів інтелектуальної власності, бездоговірного використання об'єктів інтелектуальної власності.

Ефективним способом вирішення спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності, є медіація. Це позасудовий спосіб вирішення конфліктів, який проводиться на умовах конфіденційності за участю нейтрального посередника, який і допомагає сторонам дійти примирення. В міжнародних країнах застосування медіації досить повсякденна практика у вирішенні питанні інтелектуальної власності. Для суб'єктів господарювання ефективний правовий захист інтелектуальної власності – одна з найважливіших умов успішного позиціонування на ринку та зростання прибутку. Фахівці в цій сфері переконані в необхідності обов'язкового проведення превентивних заходів щодо захисту інтелектуальної власності. Першою країною, де почали здійснюватися різні програми з розвитку альтернативного вирішення спорів, традиційно вважають США. Основними цілями таких програм були розвантаження правоохоронної системи і полегшення для сторін процедури

врегулювання суперечок. Ініціаторами та активними учасниками реалізації програм виступали громадські та релігійні організації. Альтернативні способи вирішення конфліктів не можуть стати повноцінною заміною судовій системі. На цей аспект звернув увагу Комітет міністрів Ради Європи в Рекомендаціях про медіацію у цивільних справах. Вказується, що медіація може здійснюватися як у судовому, так і в позасудовому порядку. Тобто сторони можуть вдаватися до використання посередництва для вирішення спорів поза межами суду. Проте наполегливо рекомендується, якщо сторони і вдаються до медіації, то їм слід забезпечити право доступу саме до державної судової системи, оскільки саме вона надає кінцеву гарантію захисту прав сторін. У юридичній літературі виділяють наступні обмеження альтернативного вирішення спорів. Альтернативні форми не підходять для спорів, що містять складні правові питання, вони більш прийнятні в ситуаціях встановлення фактів. Альтернативні засоби неефективні під час урегулювання спорів з безліччю осіб, що представляють одну зі сторін, позаяк важко домогтися угоди між двома учасниками спору і завдання ускладнюється, якщо їх буде більше.

Матеріали та методи./Materials and methods. У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації на основі законодавчої бази України.

Результати та обговорення./Results and discussion. Іноді одна сторона пропонує використовувати альтернативні способи вирішення спорів, а іншою стороною цей спосіб розглядається як прояв слабкої позиції, визнання провини, як ухилення від розгляду спору в державному суді. Оскільки альтернативні способи вирішення спорів є консенсуальними за своєю природою, то їх застосування завжди вимагає співпраці. З однієї сторони це – гідність, з іншої обмежує факт. Якщо сторони не бажають контактувати одна з одною, використання альтернативних способів не має сенсу. Як стримуючі причини вказуються прагнення однієї зі сторін встановити судовий прецедент, привернути суспільну увагу до тієї чи іншої проблеми або необхідність

«сповільненої тактики», коли будь-якій стороні вигідне відтермінування у вирішенні. Слід зазначити, що аналізуючи судові справи в Україні при захисті прав інтелектуальної власності захисник через суд вирішує такі питання: вилучення з обігу продукції, що випущена з порушенням прав інтелектуальної власності; вилучення матеріалів чи устаткування, що використовуються для випуску товарів з порушенням прав інтелектуальної власності; зупинення пропуску через митницю України продукції, якщо імпорт або експорт її проходить з недотриманням прав інтелектуальної власності; вживання заходів щодо запобігання правопорушенню; отримання рішення про відшкодування збитків внаслідок порушення прав інтелектуальної власності. Важливим питанням в сучасних реаліях є те, що бурхливий розвиток високих технологій, поява електронної торгівлі надали нові можливості для транскордонних порушень прав інтелектуальної власності, значно ускладнивши процедуру захисту прав у судовому порядку.

Вирішальним чинником у роботі правозахисника є досвід претензійно позовної роботи у сфері інтелектуальної власності, представництво інтересів клієнта в судах, арбітражах, інших релевантних установах, в яких розглядають спори. Адвокат у сфері інтелектуальної власності всебічно оцінює проблему, для того щоб визначити найменш витратні шляхи вирішення спору. У першу чергу адвокат розглядає можливість позасудового врегулювання. У випадку, коли вирішення проблеми в позасудовому порядку визнається нерезультативним, наш фахівець готує матеріали для подання позову до суду. Доволі часто фахівці врегулювання спорів використовують так звану неюрисдикційну форму захисту. У такому випадку мова йде про надсилання правовласником повідомлень порушнику, про переговори та інші самостійні дії з відстоювання своїх прав та інтересів.

Проте буває й так, що досягти бажаного результату не вдається, тож тоді доводиться розглядати інші шляхи вирішення проблеми. Іноді адвокат звертається до державних контролюючих органів, наприклад до Антимонопольного комітету або в Державну фіскальну службу. Такі заходи

кваліфікуються як адміністративний порядок вирішення спору. Окрім того, слід зауважити, що вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності в судах та державних органах іноді супроводжується небажаним розголосом. У випадках, коли необхідна конфіденційність, а сторони спору бажають заощадити час, використовуються різні варіанти посередництва. Доволі часто для вирішення спору залучають нейтрального посередника – медіатора, який має експертні знання та авторитет в конкретній галузі. Також альтернативою судовому розгляду в цій категорії спорів є звернення до третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу.

Проте захист порушених прав у сфері інтелектуальної власності не завжди можна реалізувати таким шляхом. Закон «Про третейські суди» від 11.05.2004 визначає перелік неарбітрабельних спорів, куди належать деякі категорії спорів щодо прав інтелектуальної власності. У третейських судах не розглядаються спори щодо реєстрації інтелектуальної власності, дії патентів / свідоцтв, комерційної таємниці тощо.

Висновок. Проаналізувавши законодавчу практику, можна зробити висновок, що інститут права інтелектуальної власності у цивілізованих країнах нараховує вже кілька століть, але проблема боротьби з правопорушеннями у цій сфері продовжує залишатись однією з найскладніших для судового вирішення.